

PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV – 1010 ♦ tālr. (+371)7220151 ♦ fakss (+371)7338024

Rīgā

24. 08. 2005. Nr. Nr.1/06 – 5338

**AAS “Baltijas
Apdrošināšanas Nams”**
Antonijas ielā 23,
Rīga, LV – 1010

Par šķirējtiesas klauzulu

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2005.gada 14.jūnijā saņemts iesniegums, kurā sniegta informācija, ka AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” saviem klientiem piedāvātajos līguma – Sauszemes transportlīdzekļu apdrošināšanas noteikumos Nr.71.01 ietvērusi noteikumu, kas paredz, ka jebkurš strīds un prasība starp AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” un klientu tiks izskatīts Tirdzniecības Rūpniecības un Būvniecības šķirējtiesā.

PTAC, ņemot vērā *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 25.panta ceturtās daļas 6.punkta noteikumus, kas nosaka, ka *PTAC* funkcijās ietilpst patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi, ir uzsācis AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” Sauszemes Transportlīdzekļu apdrošināšanas noteikumu Nr.71.01 (turpmāk – *Noteikumi*) kas pieejami interneta adresē http://www.ban.lv/l/file/l/CASCO%2071_01.pdf izvērtēšanu.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 59.panta otrās daļas un 62.panta pirmās daļas noteikumiem *PTAC* 2005.gada 28.jūnijā pieprasīja un 2005.gada 27.jūlijā saņēma AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” skaidrojumu par Noteikumu 12.3.punktā ietvertās šķirējtiesas atbilstību *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem. Paskaidrojumā AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” ir norādījis, ka, slēdzot apdrošināšanas līgumu klients norāda, kur vēlas izskatīt strīdu, ja klients vēlas izskatīt strīdu Latvijas Republikas valsts tiesā, tad par to tiek izdarīta attiecīga atzīme polisē un parakstot apdrošināšanas polisi, apdrošinājumaņēmējs apliecina, ka ir iepazinies ar apdrošināšanas noteikumiem. Tāpat arī AAS “Baltijas apdrošināšanas Nams” sniedzis informāciju, ka *Noteikumi* tuvākajā laikā zaudēs spēku līdz jaunu noteikumu apstiprināšanai, kuru projektā punkts 12.3. ir grozīts. AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” norāda, ka apdrošinājumaņēmējam ir un ir bijis iespējams vistiešākajā veidā ietekmēt

attiecīgā apdrošināšanas līguma noteikumus un izvēlēties strīda izskatīšanas kārtību un AAS “Baltikums” ir ievērojis *PTAL* normas.

Noteikumu 12.3.apakšpunkts paredz, ka “jebkurš strīds, domstarpība vai prasība, kas izriet no Līguma, kas skar to vai tā pārkāpšanu, izbeigšanu vai spēkā neesamību tiks galīgi izšķirta Tirdzniecības Rūpniecības un Būvniecības šķīrējtiesā (Dzirnavu iela 34a – 2, Rīga, LV – 1010) saskaņā ar tās reglamentu un, piemērojot Latvijas Republikas likumdošanas aktus, ja vien speciālajos noteikumos nav noteikta cita kārtība”.

Tā kā AAS “Baltijas Apdrošināšanas Nams” klientu vidū ir arī patērētāji (kas atbilst *PTAL* 1.panta 3.punktā norādītajai patērētāja definīcijai) un AAS “Baltijas apdrošināšanas Nams” savā darbībā izmanto tipveida apdrošināšanas līgumus, tad jānoskaidro *Noteikumos* paredzētās šķīrējtiesas klauzulas atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošajiem normatīvajiem aktiem.

Saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem par netaisnīgiem līguma noteikumiem uzskatāmi noteikumi, kas izslēdz vai kavē patērētāja tiesības vērsties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs vai tiesā, paredz strīdu izskatīšanu tikai šķīrējtiesā. Savukārt *PTAL* 6.panta piektā daļa paredz, ka līguma noteikums vienmēr uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus un saskaņā ar *PTAL* 6.panta septīto daļu, ja pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt.

Izvērtējot *Noteikumos* ietvertu šķīrējtiesas klauzulu, jāsecina, ka, paredzot strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā, tā ierobežo patērētāja tiesības griezties patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs un tiesā, un ir uzskatāma par netaisnīgu, ja vien patērētājs tiem nav īpaši piekritis. Ja pakalpojumu sniedzējs patērētājam ir piedāvājis standarta līgumu, bet pēc pārrunām līgums parakstīts bez jebkādam izmaiņām, tad uzskatāms, ka līguma noteikumi ir savstarpēji neapspriesti. Gan Eiropas Kopienas tiesas praksē, gan arī tiesību doktrīnā pastāv viedoklis, ka standartnoteikumi (tipveida līgumu noteikumi) vienmēr uzskatāmi par neapspriestiem, tādēļ standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskās iespējas izvairīties no *PTAL* (un tā noteikumos ietvertās direktīvas 93/13/EEK Par netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanas. Tādējādi, pastāvot *Noteikumu* pašreizējai redakcijai, praktiski nav iespējams pierādīt, ka ar patērētājiem noslēgto apdrošināšanas līgumu *Noteikumu* 12.3.punkta noteikumi ir apspriesti ar katru patērētāju.

Ņemot vērā, ka apdrošināšanas polises sadaļa piezīmes, atrunas, speciālie nosacījumi ir tāda sadaļa, kurā patērētājs var izdarīt grozījumus tikai pēc savas aktīvas rīcības, tad no konkrētās *Noteikumu* redakcijas izriet, ka, ja patērētājs neizrāda vēlmi vienoties par citu strīdu izskatīšanas kārtību, ir uzskatāms, ka viņš piekrīt piedāvātajai šķīrējtiesas klauzulai. Turklāt vidusmēra patērētājs var nezināt šķīrējtiesas strīdu izskatīšanas izmaksas, kā arī to, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams. Tādējādi patlaban *Noteikumos* ietvertā šķīrējtiesas klauzula ļauj pakalpojuma sniedzējam izdarīt spiedienu uz patērētāju, liekot viņam piekrist

pieāvātājiem līguma noteikumiem, jo patērētājs netiek pilnībā informēts par savām tiesībām un tādējādi var nerealizēt savas tiesības izvēlēties sev piemērotāko strīdus risināšanas veidu, jo viņam tiek piedāvāti līguma noteikumi, kuru izmaiņšana prasa no patērētāja aktīvu rīcību, kā arī zināšanas par strīdus izskatīšanas iespējām.

Tādējādi uzskatāms, ka *Noteikumu* 12.3.punktā piedāvātā šķīrējtiesas klauzula uzskatāma par netaisnīgu līguma noteikumu un saskaņā ar *PTAL* 6.panta astotās daļas noteikumiem pēc patērētāja prasības atzīstama par spēkā neesošu.

Savukārt AAS "Baltijas Apdrošināšanas Nams" turpmāk piedāvātā šķīrējtiesas klauzula varētu risināt situāciju tādā gadījumā, ja polisē strīdu izšķiršanas kārtība tiks norādīta tikai pēc patērētāja, nevis apdrošināšanas sabiedrības izvēles.

Saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punkta noteikumiem patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja nav ievērots līgumslēdzēju pušu vienlīdzības princips un līguma noteikumi ir netaisnīgi. *PTAC* atbilstoši *PTAL* 25.panta astotās daļas 1.punkta noteikumiem ir tiesīgs pieprasīt novērst patērētāju tiesību pārkāpumus.

Ņemot vērā lietderības apsvērumus un to, ka AAS "Baltijas Apdrošināšanas Nams" *Noteikumu* redakcija tiks drīzumā grozīta un saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu, 6.panta pirmo un otro daļu, 6.panta trešās daļas 7.punktu, piekto un septīto daļu un pamatojoties uz *PTAL* 25.panta ceturtās daļas 6.punktu un astotās daļas 1.punktu Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

pieprasa:

nodrošināt patērētāju izvēles tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā un patērētāju tiesību aizsardzības iestādēs, mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās brīža grozot *Noteikumu* 12.3.apakšpunkta noteikumu:

- 1) AAS "Baltijas Apdrošināšanas Nams" ar patērētājiem noslēgtajos līgumos, kuros patērētājs nav konkrēti izteicis piekrišanu *Noteikumu* 12.3.apakšpunkta nosacījumiem;
- 2) patērētājiem piedāvātajos līguma projektos līdz jauna *Noteikumu* projekta spēkā stāšanās laikam.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātam.

Direktore

B.Vītoliņa

(...)